

TÜRKÇE POPÜLER KÜLTÜR*

Erol SAKALLI**

Özet

Popüler kültür, yüksek kültür denilen opera, tiyatro, klasik müzik ya da klasik edebiyatın karşıtı olarak tanımlanabilir. Popüler kelimesi en temel anlamıyla halka ait olandır ancak kelime anlamı daha genişlemiş ve bugün halkın sevdiği anlamında kullanılmaya başlanmıştır.

Bazılarına göre de popüler kültür halkın sevdiğinden ziyade halka kabul ettirilmeye çalışılan ve küreselleşme adı verilen yapıda pazar yaratmak için oluşturulmuş bir olgudur. Fakat bu olgudan genel olarak anlaşılana ise tüm dünya üzerindeki insanların kendi kültürlerini unutarak onlara sunulanı beğenmeleri, bundan zevk almaları ve ona göre davranmalarıdır. Pek çok alanda artık sürekli karşımıza çıkan ve neredeyse tüm dünyada tek ve ortak bir zevk meydana getiren dış kaynaklı popüler kültür, maalesef milli değerlerin unutulmasına sebep olmaktadır.

Yapılması gereken ise kendi kültürümüzü korumak, Türkçemizi dünya dili haline getirmek ve Gaspıralı'nın yıllar evvel söylediği "dilde, fikirde, işte birlik" ülküsünü hayata geçirmek için popüler kültürün araçlarını kullanmaktır.

Anahtar Sözcükler: Kültür, popüler kültür, dünya dili Türkçe, dilde birlik.

POPULAR CULTURE IN TURKISH

Abstract

Popular culture could be defined as the opposite of opera, theatre, classical music or literature, which are regarded as high culture. Popular, basically, means the one belonging to public, however, the meaning of the word has changed and the word has come to mean the one that the public enjoys and loves.

To some, on the other hand, popular culture is something imposed to peoples to create monotype people and markets within the globalization. What I have in my mind as to popular culture in this study is that almost everybody in the world has begun to forget about their national and traditional way of life and started to lead a similar life everywhere.

Therefore, if we act with the terms of popular culture, that is, if we can make our own culture popular, then we may protect our own culture, make our language a world language and materialize the ideal of Gaspıralı, "unity in language, idea and work".

Keywords: Culture, popular culture, Turkish as a world language, unity in language.

* Bu makale II. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu, KKTC, 2009'da sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş biçimidir.

** Yrd. Doç. Dr.; Uşak Üniversitesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, erol.sakalli@usak.edu.tr.

Giriş

Türkçenin dünyanın ortak iletişim dili haline gelmesi elbette ki onunla bilimsel, akademik, ekonomik, sanatsal alalarda nitelikli çalışmalar yapmaya bağlıdır. Ancak bir dili dünya dili yapmanın tek yolu bu mudur? Bu sorunun yanıtını bulmak için belki de günümüzün dünya dili olarak nitelendirilebilecek İngilizcenin bu duruma nasıl geldiğine bakılması yararlı olacaktır. Yakın bir zamana kadar İngilizce öğretiminde yaygın olan iki yaklaşım İngilizcenin Amerika ve İngiltere’de kullanıldığı biçimlerine dayalı ders kitapları yazmak ve bu dilin öğrencilerine sadece bu iki ülkede kullanılan yapıları öğretmek biçimindeydi. Ne var ki son yıllarda Dünya İngilizcesi diye bir kavram ortaya çıktı. Burada kastedilen İngilizcenin sadece İngiltere ya da Amerika’da konuşulmadığı, dünyada bu dili anadili, ikinci dil ya da yabancı dil olarak kullanan milyarlarca kişi olduğudur. Bu bağlamda İngilizceyi sadece iki ülkede kullanıldığı şekliyle öğretmek yerine çok farklı yapıların, sözcüklerin ve de telaffuzların bulunduğu biçimde öğretmek yaklaşımı benimsenmiştir (www.en.wikipedia.com).

İngilizceyi bu şekilde dünya dili hâline getiren tek neden Amerika’nın bilimde, sanatta, teknolojiye çok ileri olması ve bu alanlarda yaptığı çalışmalar mıdır? Şüphesiz bunların etkisi yok sayılmaz fakat en az bunlar kadar, belki de bunlardan daha etkili bir neden de Amerika kaynaklı kültürün, yani popüler kültürün oldukça yaygınlaşmasıdır.

Kültür ve Popüler Kültür Kavramlarına Bakış

Popüler kültürün ne olduğu konusunda çok çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bu görüşlerin bir kısmı popüler kültür kavramına karşıyken bir kısmı da popüler kültürün tarafında yer almaktadır. Popüler kültürün tanımlarına girmeden evvel “kültür”ün tanımlarına bakmak yararlı olacaktır:

Kültür kelimesi Latince kökenlidir ve anlamı toprağa bir şeyler ekip biçmektir. Voltaire’in kelimeyi “insan zekâsının (esprit) oluşumu, gelişimi, geliştirilmesi ve yüceltilmesi” (Güvenç, 2010: 95) anlamıyla kullanması kelimenin değişik ve bugünkü anlamına yakın bir biçimde kullanılmasına yol açmıştır.

Felsefe Sözlüğü kelimeyi “toplum tarafından tarihin gidişi içinde yaratılan ve toplumun kendi gelişmesi içinde ulaşılan aşamayı gösteren tüm maddi ve manevi değer’ler” olarak tanımlar (1997: 289).

Türk Dil Kurumu genel ağıdaki *Güncel Türkçe Sözlük*’te kültürün karşılığı olarak çeşitli tanımlar vermektedir. Bu tanımlardan bazıları şunlardır:

- 1- Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin
- 2- Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü
- 3- Muhakeme, zevk ve eleştirme yeteneklerinin öğrenim ve yaşantılar yoluyla geliştirilmiş olan biçimi (www.tdk.gov.tr).

Ziya Gökalp'e göre ise "subjektif bir nitelik taşıyan inançlar, ahlâka ait görevler, güzellikle ilgili şekiller ve bütün mefkûreler, bir kültür (hars) topluluğunun inançlarıdır" (Gökalp, 1992: 28-29).

Mustafa Özkan'a göre kültür "bir milletin yaşayış tarzı, maddî ve manevî her şeyini içine alan değerler topluluğudur" (Özkan, 1997: 16).

Tüm bu tanımlardan da görüldüğü üzere kültür kavramını oluşturan başlıca öğeler insan, toplum, ortak bir düşünce ve ortak bir zevktir. Elbette ki kültürün en temelinde ise, Aksan'ın belirttiği gibi *dil* yer alır. Aksan'a göre "insanı insan eden dil, toplumun da başlıca temel taşlarındandır; ulusu ulus yapan öğelerin en başta gelenidir; kültürün belkemiği sayılabilir" (Aksan, 2003: 64). Bu bağlamda, Türkçenin dünya dili olması masallarımızın, destanlarımızın, sporumuzun, filmlerimizin, müziğimizin kısacası kültürümüzün tanıtılmasıyla mümkün olacaktır. Sadece bilimsel ve akademik çalışmalarla kültürümüzü tanıtmaya çalışmak belli bir çerçevenin dışına çıkamayacaktır. Burada yapılması gereken kültürümüzün popüler hale getirilmesi, herkese hitap edecek bir biçimde ele alınmasıdır.

Popüler kültür sanat terimi olarak "Yüksek kültür denilen opera, tiyatro, klasik müzik ya da klasik edebiyatın karşıtı" ya da "Sıradan insanın müziği, sanatı, edebiyatı" (www.artsconnected.org) olarak tanımlanırken Kongar popüler kültürü, "Geniş halk kitlelerinin benimsediği kültür" olarak tanımlamaktadır (www.emrekongar.org). Bu kavram, TDK *Güncel Türkçe Sözlük*'te "Belli bir dönem için geçerli olan, hızlı üretilen ve hızlı tüketilen kültürel özelliklerin bütünü" (www.tdk.gov.tr) ifadeleriyle tanımlanmıştır.

Bu tanımların genel olarak ortak noktası belli bir kesime değil sınıf farkı gözetmeksizin herkese hitap etmesi, sıradan olması ve özel bir eğitim ya da görgü gerektirmemesidir. Zaten genel itibarıyla eleştirilen nokta da budur. Popüler kültür, kitlelere, insanlara dayatılan, anlık zevkler veren ve onları tüketime yönelten bir olgudur.

İrfan Erdoğan "popüler kültürün en çok tercih edilen bağlamında ele alınmasıyla karşımıza en yaygın ve yanlış olan popüler kültür tanımı çıkar" (Erdoğan, 2004: 9) diyerek

popüler kültür dendiğinde akla gelen anlamın “en çok tercih edilen” olduğu kanısının ne kadar yaygın olduğunu gösterir. Kongar’ın aksine, ona göre popüler kültür “halkın kültürü değildir.” Popüler kültür insanları tüketmeye yönlendirirken onların tüketim alışkanlıklarına da yön verir. Popüler kültürün etkisi ile Türkiye’de ekmek arası köftenin yerini hamburger ve pizza alırken ayranın yerini kolalı gazlı içeceklerle hazır kahveler almaktadır. Yine Erdoğan’a göre “sadece tüketmeye dayanarak ‘halka istediği veriliyor’ demek veya ‘popüler kültür empoze edilmeyen, halkın kendini ifade eden, halkı ve yaşadığını anlatan bir kültürdür’ demek , (a) akıllının minareye hazırladığı kılıfı satışı, yani sahtekârlık, (b) cehaletin bilgiçlik taslaması, yani geri zekâlılık ve (c) sermayenin çıkarına hizmet eden ciddi bilinç yönetimi anlamına gelir” (Erdoğan, 2004: 9).

Herbert J. Gans ise popüler kültürü savunduğu kitabı “Popüler Kültür ve Yüksek Kültür”de popüler kültür kavramını Almanca asıllı olan kitle kültürü kavramına yeğlediğini çünkü Almandan İngilizceye *mass culture* olarak alınan kavramın daha ziyade küçültücü bir anlamda kullanıldığı söyler (Gans, 2007: 21) ve kitabında popüler kültüre yönelik eleştirileri şöyle özetler:

1. *Popüler kültür yaratmanın olumsuz özelliği.* Popüler kültür sevimsizdir; çünkü yüksek kültürün aksine, kar zihniyetli yatırımcılar tarafından sadece parasını ödeyen izleyiciyi memnun etmek üzere, toptan üretilir.
2. *Yüksek kültür üzerindeki olumsuz etkiler.* Popüler kültür yüksek kültürden alıntı yapar, böylece onu ayağa düşürür; ayrıca geleceğin pek çok yüksek kültür yaratıcısını baştan çıkartır, böylece onun yetenek kaynağını tüketir.
3. *Popüler kültür izleyicileri üzerindeki olumsuz etkiler.* Popüler kültür içeriğinin tüketilmesi en iyi olasılıkla sahte mutluluklar yaratır, en kötü olasılıkla da, izleyiciye duygusal olarak zarar verir.
4. *Toplum üzerindeki olumsuz etkiler.* Popüler kültürün yaygınlaşması yalnızca toplumun kültürel -ya da uygarlık- kalitesini düşürmekle kalmaz, aynı zamanda diktatörlüğe eğilimli, demagogların kullandığı kitle ikna yollarına tuhaf bir biçimde ilgi gösteren, edilgen bir izleyici kitlesi yaratarak totaliter rejimlere çanak tutar (Gans, 2007: 43).

Popüler kültüre yönelik eleştirileri bu dört ana başlık altında topladıktan sonra Gans bu eleştirilere cevap verir:

Kültürlerin birbirlerinden etkilenmelerinde ne gibi sakıncalar olduğu haklı olarak sorgulanabilir ama popüler kültür gerçekten de yüksek kültürden pek çok şey ödünç almıştır. Ancak bunun tersi de doğrudur: caz ve halk müziği yüksek kültür

bestecilerince; halk efsaneleri yüksek kültür oyun yazarlarınca; yerel yapı biçemleri yüksek kültür mimarlarınca ve 'ilkel sanat' yüksek kültür ressamlarınca, hatta izleyicilerince ödünç alınmaktadır (Gans, 2007: 51)

Gans'ın bu tespiti millî kültür öğelerinin de popüler kültür öğeleri olarak kullanıldığını göstermesi açısından önemlidir. Bu anlamda popüler kültür araçlarının millî kültürün daha tanınır hale getirilmesi ve ortak bir zevk oluşturulması hususunda kullanılması yerinde olacaktır.

Popüler Kültür Araçları

Hakkında bu kadar çeşitli görüş ve tartışmalar olan popüler kültürü hayatın her aşamasında görmek mümkündür. Bunun temel nedeni popüler kültürün yayılmasını sağlayan araçların çokluğu ve etkililiğidir. Bu araçların başında televizyon, genel anlamda medya, sinema, spor, edebiyat ile bilgisayar ve internet gelmektedir.

Amerika'da çekilen onlarca dizi ülkemiz de dâhil olmak üzere dünyanın pek çok ülkesinde İngilizce ya da alt yazılı olarak yayınlanmaktadır. Bu dizilerden dolayı popüler kültür dediğimiz olgu yaygınlaşmakta, Amerikan tarzı bir yaşam biçimi dünyayı sarmaktadır. Bunun sonucunda da İngilizce tüm dünyanın ortak dili olmaya devam etmektedir. "Umutsuz Ev Kadınları" (Desperate Housewives), "Taht Savaşları" (Game of Thrones), "Seks ve Şehir" (Sex and the City) gibi diziler dünya genelinde milyonlarca izleyiciye ulaşmakta, "Kayıp" (Lost) adlı diziyi insanlar sadece televizyonda değil internette de tekrar tekrar izlemektedir. Roma İmparatorluğunun ünlü Trakyalı kölesi ve gladyatörü Spartacus her hafta evlerimize konuk olmaktadır. Durum böyle olunca milli kültür unutulmaya yüz tutmaktadır. Televizyonun bu denli güçlü olduğunu gösteren bir örneği ülkemizde de görmekteyiz. Şu anda gösterimde olan ya da yakın bir zamanda son bulan "Muhteşem Yüzyıl", "Kurt Seyit ve Şura", "Hanımın Çiftliği", "Aşk-ı Memnu" gibi dizilerin televizyonlarda yayınlanmaya başladığından beri insanların bu romanlara ve Osmanlı tarihine olan ilgisi artmış, hem adı geçen romanlar hem de genel anlamda Osmanlı tarihiyle ilgili pek çok kitap en çok satanlar listesinde yer almaya başlamıştır.¹ Televizyonlarda yer alan edebiyat uyarlaması dizilerin kitap okumaya katkısı hakkında yaptığı anket çalışmasında Alparslan Okur'un ulaştığı şu sonuç bu bakımdan önemlidir: "Kitap uyarlaması dizilerin okumaya etkisinin araştırıldığı çalışmada öğrencilerin çoğunluğunun uyarlama dizi yerine uyarlanan kitabı tercih ettiği, kitap seçiminde uyarlama dizilerin etkisi olduğu, uyarlama dizinin reklamını gördükten sonra uyarlanan kitabı aldığı, okuduğu, dizi izlemek söz konusu olduğunda uyarlama diziyi izlediği ve bunun yanında

¹ Bu konuda çeşitli yayınevlerinin genel ağ sitelerinde en çok satanlar bölümünde bilgiler yer almaktadır. Ayrıntılı bilgi için www.idefix.com, www.kitapyurdu.com, www.alisveris.iskulturyayinlari.com.tr, www.dr.com.tr gibi genel ağ sitelerine bakılabilir.

uyarlanan kitabı okumaktan da vazgeçemedikleri görülmektedir” (Okur 2013: 245). Bugün artık televizyon birçok evde hem haber alma kaynağı hem de eğlence kaynağı olduğu için orada görülen her şey hemen kabul edilir, doğru olduğu varsayılır olmuştur. Televizyonun çocuklar ve gençler üzerindeki etkisinin bilhassa fazladır. Bu etkiden söz ettiği çalışmasında Çiğdem Kan, Öztürk ve Bıkmaz’ın yaptığı bir araştırmaya atıfta bulunarak şu bilgileri vermektedir: “Öztürk ve Bıkmaz (2007), ilköğretim 5 ve 7. sınıf öğrencilerinin, okula bakış açıları ve popüler kültürün onların okul yaşamları üzerindeki etkisini belirlemeye çalışmışlardır. 2004 ve 2005 yılında MEB’e bağlı ilköğretim okullarının 5 ve 7. sınıf öğrencilerinden beşer kişilik bir odak gurupla görüşme yapılmıştır. Araştırma sonucunda, televizyonla sunulan popüler kültürün ilköğretim öğrencilerinin okul hayatını, hem olumlu hem de olumsuz olarak etkilediği; öğrencilerin ayrıca popüler bilgi yarışması ve dizileri seyrettikleri için derslerini ve okul arkadaşlarını zedelediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, Bolu grubu öğrencilerinin okuldaki oyunlarında popüler kültür öğeleri yer almazken, gelecekte okuyacakları okul ve meslek seçimlerinde televizyondan etkilendikleri görülmüştür” (Kan, 2011: 39).

Sinema yine aynı şekilde popüler kültürün yayılmasında oldukça güçlü bir araçtır. Görsel etkilerin ve teknolojinin hat safhada kullanıldığı filmler herkesin dikkatini çekmekte tüm dünyada milyonlarca kişi tarafından seyredilmektedir. “Truva” filmi sayesinde dünyanın her yerinde Aşil, Hektor, Helen tanınır hâle gelmiş, Aşil’in kahramanlıkları anlatılmaya başlanmış; Truva tarihi, Homer hemen hemen herkes tarafından bilinir olmuştur. Aynı şekilde, “Cesur Yürek” filmi ile hepimiz William Wallace adında İskoçyalı bir kahramanı tanıma fırsatını yakaladık. İngiliz kralı Uzun Bacak’a kızarken, İskoçların özgürlük savaşında bir taraf olarak bulduk kendimizi. Bu arada kendi tarihimizi, kendi kültürümüzü, kendi kahramanlarımızı unuttuk. Öte taraftan, hiçbir gerçekçiliği olmayan yapma kahramanlardan Süpermen ile birlikte hepimiz uçma hayalleri kurduk, Örümcek Adam sayesinde ağaçlara tırmanmaya başladık, Batman ile yarasaların aslında ne kadar yakışıklı olduklarını öğrendik. Ama pek çoğumuz Manas’ın kim olduğu sorusunu yanıtlamayıp, Oğuz Kağan’ı bir yerlerden hatırlıyorum ama nereden demeye başladık. Aynı şekilde, “Yüzüklerin Efendisi” ya da “Avatar” gibi filmler o kadar çok izleyici çekti ve o kadar popüler oldu ki milyonlarca insan hem sanal hem de gerçek ortamlarda bu filmlerde kullanılan yapay dillerle sohbet etmeye başladı (www.sabah.com.tr).

Çocuklar çizgi filmler ve animasyonlar sayesinde Rönesans Dönemi’nin önde gelen isimlerini öğrendiler, Avrupa’nın barbar kavimlerinin ne kadar sevimli olduklarını gördüler. Dört tane Ninja kaplumbağa herkese Michelangelo, Rafael, Donatello ve Leonardo’yu öğretirken Vikingler de kafalarındaki boynuzlu kasklarla gemiciliği öğretiler. Ama bu arada Türk insanı edebiyat tarihimizde önemli bir yer tutan divan edebiyatının ne olduğunu ya da

Göktürk Devletinin ne zaman, kim tarafından kurulduğunu unuttu. Birçoğu Hacivat ile Karagöz'den habersiz olarak büyüdü, Nasreddin Hoca'yı sadece birkaç fikraya sıkışmış biri olarak tanıdı. Bunun neticesinde ise başka bir devlet uluslararası arenada Hacivat ve Karagöz'ü kendi kültürleri olarak tanıttıklarında aslında onların bizim kültürümüzün bir paçası olduklarını hatırlayıp bunu ispatlamak için uğraşmak zorunda kalındı. Bu yazıyı kaleme alırken büyükler de dâhil olmak üzere kişilerden bildikleri birkaç masalı saymaları istendiğinde alınan yanıtlar çoğunlukla “Kırmızı Başlıklı Kız” ve “Hansel ve Gratel” gibi yabancı masallardır. Bu kişilerden Türkçe bir masal söylemelerini istediğinde ise “Keloğlan” dışında başka bir isim gelmedi. Elbette birkaç kişiye sorulan bu sorunun yanıtı geneli teşkil etmemektedir ancak, kendi masallarımızla ilgili ne kadar bilgi sahibi olduğumuzu göstermesi açısından önemlidir.² Hacı Bektaş Veli'nin üniversite öğrencileri tarafından ne kadar tanındığını belirlemek üzere yapılan bir çalışmada benzer bir sonuç elde edilmiş, ankete katılan öğrencilerin Hacı Bektaş Veli'yi yeterince tanımadıkları sonucu ortaya çıkmıştır (Çifci, 2011: 243).

Popüler edebiyat insanlara kendi eserlerini bırakıp, büyücü bir çocuğun maceralarını, cücelerin bir yüzüğün peşinden koşmasını okumaları gerektiğini söyledi. Dünyanın her yerinde insanlar bunları okurken bizim farklı şeyler okumamız söz konusu olamazdı. Vampirlerin aşkları, kurt adamaların özgürlükleri için savaşmaları hepimizin ilgisini çeken kitaplar oldu. Popüler kültür yayıldıkça insanların da ona olan ilgisi artmakta ve bu kısır döngü devam etmektedir. Sürekli okumayan bir nesil yetişiyor diye yakınılan gençler çok ciddi bir biçimde okumaya başladılar ki bu son derece önemli bir gelişmedir. Fakat burada dikkat çeken şey, gençlerin “Harry Potter”, “Alacakaranlık” ya da “Açlık Oyunları” gibi popüler kültür ürünleri okumayı tercih etmeleridir. Onlar sıradan ya da belgesel tadında bol bilgi dolu ama bir o kadar da zevk ve haz vermekten uzak yazıları okumak istememektedir. Bahsi geçen bu tür kitapların ortak özelliği ise doğaüstü konuları işleme yani ilgi çekici olmaları ve haz vermeleridir.

“Haz, üretkenliğin, ilintiliğin ve işlevselliğin karışımından ortaya çıkar; yani bu, bir metinden çıkardığım anlamların, *benim* anlamlarım olduğunu, bunların gündelik yaşamımla doğrudan, eyleme dönük bir şekilde ilişkili olduklarını hissettiğimde haz verici olduklarını söylemektir” (Fiske, 1999: 74). O hâlde, okuruna zevk vermeyen -elbette bu arada yeterince reklamı yapılmayan- kitapların, öykülerin, yazıların geniş kitlelerce okunması yani “popüler” olması kolay olmayacaktır.

² Bu soruya verilen cevapların içinde tür olarak hikâye ve destan olarak geçen bazı isimler de verilmiştir. Bu da türlerin farkları konusunda özel bir akademik eğitim almamış kişiler için önemli değildir. Ne var ki, bu cevapları doğru bile kabul etsek, bu “Kırmızı Başlıklı Kız”ın maalesef kendi kahramanlarımızdan daha çok tanındığı gerçeğini ortadan kaldırmaz.

Bunların dışında spor da popüler kültürün yayılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle bazı spor dallarının spor olmaktan çıkıp, endüstri ve gösteriye dönüşmesi bunu daha da hızlandırmaktadır. Başta futbol olmak üzere -ki “insanların futbol karşılaşmalarına duydukları ilgi, en önemli sosyal, siyasal ve ekonomik sorunların önüne geçebilmektedir” (Şentürk, 2007: 35)- pek çok spor dalı özellikle gençlerin ilgisini çokça çekmekte, gençler futbol ya da basketbol takımlarındaki sporcuların adlarını ezbere sayabilmektedirler. Ancak pek çok gencimiz Yaşar Doğu adını hiç duymamış ya da hiçbir cirit müsabakası seyretmemiştir. Öte taraftan çok geç bir saatte yayınlanan “Smackdown” adlı Amerikan güreşi şovunu izlemek için çocuklar ailelerinden özel izinler almakta, buradaki güreşçilerin posterlerini duvarlarına asmaktadırlar. Aynı şekilde, pek çok insanımız “Bundesliga”, “Serie A” gibi futbol liglerinde oynayan tüm takımların futbolcularını tek tek sayabilmekteyken, Amerikan Ulusal Basketbol ligindeki takımları logolarıyla ve hatta lakaplarıyla bilmekteyken millî güreşçi Hamza Yerlikaya’yı ya da millî halterci Naim Süleymanoğlu’nu tanımayabilmektedir.

İçinde bulunduğumuz bilgi çağında bilgisayarın ve internetin önemi kesinlikle yadsınmaz. Artık çocuklar çok küçük yaşlarda bilgisayarla tanışmakta ve onları çok etkili bir biçimde kullanabilmektedirler. Elbette bilgisayarları sadece bilgi amaçlı değil, oyun oynamak için de kullanılmaktadır. Bugün çocuklarımızın oynadığı oyunların neredeyse tamamı İngilizce olarak üretilmekte ve içerik olarak da Yunan, Roma mitolojisine dayanmaktadır. Böylesi oyunlardan dolayı, hepimiz, özellikle de bu oyunlara düşkün çocuklar, Zeus’u, Sezar’ı tanımakta, eski Yunan ve Roma İmparatorluğu tarihini ayrıntılarıyla öğrenmekte iken kendi tarihimizden, kendi destanlarımızdan bihaber yetişmekte bunların sadece derslerde görülmesi gereken zorunlu konular olduğunu sanmaktadır.

Genel itibarıyla, hakkında çok çeşitli görüşler olsa da, popüler kültür neredeyse tamamıyla kitlelerin beğendiği, tercih ettiği anlamında sıkça kullanılır hâle gelmiş ve hepimizin hayatının bir parçası olmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Mademki tüm bu saydıklarımız geniş halk kitlelerinin istediği şeyler, biz neden hala bu doğrultuda çalışmalar yapmıyor ve geldiğimiz bu noktadan sürekli yakınıyoruz? Dilimiz Türkçeyi dünya dili yapmak ve bu arada kendi milli kültürümüze de sahip çıkmak istiyorsak yapılması gerekenler çok da zor değildir.

Her şeyden önce dilimizin potansiyelinin farkına varmalıyız. Türkçe bugün yaklaşık iki yüz milyon konuşanı olan bir dil. O hâlde her şeyden önce dilimizi bu geniş kitlenin tek ortak iletişim dili yapmalıyız. Hedef kitlemiz Türk Dünyası olmalıdır. Böylece iki önemli şeyi

başarmış oluruz. İlk aşamada Gaspıralı'nın 100 yılı aşkın bir süre önce hayalini kurduğu dilde birlik yani tüm Türk dünyasının ortak dili Türkçe, ikinci aşamada tüm dünyanın ortak dili olan Türkçe.

Televizyonun ve sinemanın gücünü mutlaka kullanmak zorundayız. Bu işe çok ciddi senaryoları olan, içinde bizim de kültürümüzü barındıran dizi ve sinema filmleri çekerek başlayabiliriz. Bunun için kendi tarihimize, kendi kültürümüze yönelik çok ciddi araştırmalar yapmalı, bunları günün gerektirdiği biçimde yeniden ele alarak, popüler hale getirerek, insanların beğeneceği şekilde onlara sunmalıyız. Burada disiplinler arası bir çalışmayla sinemacıların, Türkologların, televizyoncuların, tarihçilerin kısacası herkesin katkısı olmalıdır. Ancak bunu yaparken çok dikkat edilmesi gereken şey ise bu tür dizileri ya da filmleri üretirken bugüne kadar yaptığımız gibi kuru belgesel tadında ya da sadece bilgi verir gibi akademik bir dil kullanmamak olmalıdır. Yoksa sonucunda başarılı olamayacağımız çok açıktır.

Nitekim son yıllarda Türkiye'nin ve Türk kültürünün Orta Doğu'daki etkisinin artmasında Türkiye'de çekilen dizilerin önemli bir katkısı olmuştur. "Suudi televizyon kanalı MBC'nin, Türkiye'de *Gümüş* olarak bilinen diziyi *Nour* olarak yayınladığı 2008'den bugüne Türk televizyon dizilerinin bölgedeki popülerliği artmaktadır. Dizinin final bölümü Arap dünyasında 85 milyon kişi tarafından seyredilmiştir. Bir araştırmaya göre Irak nüfusunun %97'si Türk dizileri izlemektedir. Türkiye merkezli başka hiçbir popüler kültür ögesi aynı ilgiyi yakalayamamıştır" (Yiğit, 2013: 292). Eğer biz bu ilgiyi tüm dünyaya yayabilirsek dilimizi dünya dili hâline getirmemiz çok daha kolay olacaktır.

TRT Türk dünyasını hedefleyen ve tüm Orta Asya'da ve Balkanlarda yayın yapan çok güzel bir kanal açtı. TRT Avaz, Türk devletlerinde yayın yapmakta ve buradaki soydaşlarımıza ulaşmaktadır. Bu çok gereklidir ve kanal son derece güzel programlar sunmaktadır. "Bütün halklara yayın yapan TRT AVAZ kanalı desteklenmeli, başka kanallar da kurulmalıdır. Türk halkları arasında ses, müzik, spor gibi yarışmalar ve etkinlikler düzenlenmelidir" (Gülsevin, 2012: 6). Ne var ki, "Yetenek Sızsınız", "Popstar" gibi milyonlarca kişi tarafından seyredilen yarışmalar varken burada sunulan herhangi bir yarışma yukarıda sözünü ettiğimiz iki yüz milyon civarı kişinin kaçını ekran karşına çekebilir yanıtlaması oldukça zor bir soru olmayacaktır. Kanal bunun yerine Türk Yıldızı adında, jürisi Bağımsız Türk devletlerinin önde gelen sanatçılarından oluşan, yine tüm Türk dünyasından kişilerin katıldığı bir yarışma düzenlese, birinciyi seçmek için halk e-posta yoluyla ya da kısa mesajlarla programa yön verse çok daha başarılı olunamaz mı?

Mademki halk doğaüstülüğün bol olduğu "Yüzüklerin Efendisi" ya da "Harry Potter" gibi romanları ve sinema filmlerini istiyor o hâlde bunun sunulması gerekmektedir. Bunun için

de yapılması gereken tek şey “Yaratılış Destanı”na bir göz atmak olacaktır: “ Daha hiçbir şey yokken Tanrı Kayra Han’la uçsuz bucaksız su vardı. Kayra Han’dan başka gören, sudan başka görünen yoktu. . . O, yalnızlık içinde düşünürken suda bir dalga belirdi. (Akine) Ak ana (denilen bir kadın hayali görünerek) Tanrı’ya “Yarat!” dedi, yine suya gömüldü” (Banarlı, 2004: 12).

Görüldüğü üzere, sadece bir destanla bile birçok şey üretebilecekken, “Asena”, “Semrük- Bürküt”, “Erlik Han”, “Er Töştük” düşünüldüğünde yapılabileceklerin ne denli geniş olduğu görülür.

Kendimize ait olanları kullanarak ürettiğimiz bir bilgisayar oyunumuz yok. Bunu yapabilecek mühendislerimiz ve gerekli teknolojimiz varken neden hala bekliyoruz? Elbette ki, bunu sadece üretmek yetmez, pazarlanması da gerekir ancak iyi yapılmış ve görsel anlamda da zevk veren bu tür oyunların pazarlanması çok zor olmayacaktır. Neticede, bu oyunları oynarken kendinden bir şeyler bulacak iki yüz milyonluk bir kitle zaten mevcuttur.

Yapılabilecek bir diğer çalışma da tüm Türk dünyasını kapsayacak, ülkemizin ve diğer Türk Cumhuriyetlerinin önde gelen futbol takımlarının yer aldığı ve her yıl geleneksel olarak düzenlenecek bir Türk dünyası turnuvasıdır. Böylesine geniş çaplı bir turnuva Avrupa Kupası maçları gibi olacaktır ve sadece bizim ülkelerimizde değil dünyanın pek çok bölgesinde ilgi çekecektir. Burada sadece futbol oynamakla kalınmayacak, maçlar sırasında ve sonrasında çeşitli konserler, sokak gösterileri gibi çeşitli etkinlikler vasıtasıyla hem müziğimizi hem de genel çerçevede kültürümüzü tanıtmış olacağız. Bu gibi etkinliklerle ülkelerimize gelen insanlar burada bizim yemeklerimizi, bizim kahvemizi tatma ve tanıma fırsatı bulacaktır. Türk kahvesi daha tanınır bir hale geldiğinde ise insanlarımız yabancı zincir kahve dükkânlarına gidip ismini dahi telaffuz edemediği kahveleri içmekle övünmeyeceklerdir.

Bu sayılanlar başarıldığında Türkçe sadece Türk dünyasının ortak iletişim dili değil dünyanın ortak iletişim dili haline gelecektir. Çünkü popüler olan kültür sadece belirli bir bölgeye has olarak kalmayacak ve tüm dünya insanlarına ulaşacaktır.

Sözün özü, kültürümüze ve dilimize sahip çıkmak, dilimizi dünya dili hâline getirmek için yapmamız gerekenler az değildir. Dünya dili olmak demek, bir dilin sadece anadili olarak değil yabancı dil olarak da kullanılması, tercih edilmesi demektir. Bunun için, ekonomik, bilimsel, akademik ve daha pek çok alanda önde gelen çalışmalar yapmamız gerekmektedir. Fakat kültürümüzü popüler hâle getirip insanlara sunmanın da bunda katkısı oldukça büyük olacaktır.

Kaynaklar

- AKSAN, D. (2003). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: TDK.
- BANARLI, N. S. (2004). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: MEB Yayınları.
- ÇİFCİ, S. (2011). Bir Grup Yükseköğretim Öğrencisinin Hacı Bektaş Veli'yi Tanıma Düzeyi ve Bektaşilik Hakkındaki Tutumları. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 57, 225-244.
- ERDOĞAN, İ. (2004). Popüler Kültürün Ne Olduğu Üzerine. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 57, 7-19.
- Felsefe Sözlüğü (1997). İstanbul: Cem Yayınevi.
- FISKE, J. (1999). *Popüler Kültürü Anlamak*. (çev. Süleyman İrvan). Ankara: Ark Yayınları.
- GANS, H. J. (2007). *Popüler Kültür ve Yüksek Kültür*. (çev. Emine Onaran İncirlioğlu). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- GÖKALP, Z. (1992). *Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak*. İstanbul: Toker Yayınları.
- GÜLSEVİN, G. (2012). Türklerde Dil Birliği. *Türk Dünyasının Ortak Geleceğinde Dil ve Tarih Meseleleri; Dilde Birlik ve Ortak Tarih Sempozyumu*. Türk Cumhuriyetleri Başkanları Zirvesi, Bişkek/Kırgızistan 22-23. Ağustos 2012
- GÜVENÇ, B. (1974). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- KAN, Ç. (2011). Sosyal Bilgiler Dersi ve Popüler Kültür. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(40), 37-43.
- KONGAR, E. www.emrekongar.org (Erişim Tarihi: 09.01.2011).
- OKUR, A. (2013). Edebî Eserlerden Uyarlanan Dizilerin Okumaya Etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(28), 228- 247.
- ÖZKAN, M. (1997). *Tarih İçinde Türk Dili*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- ŞENTÜRK, Ü. (2007). Popüler Bir Kültür Örneği Olarak Futbol. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(1), 25-41.
- YİĞİT, A. (2013). Turkish Drama in the Middle East: Secularism and Cultural Influence. *IEMed. Mediterranean Yearbook*, 291- 294.
- www.artsconnected.org (Erişim Tarihi: 18.09.2007)
- www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi: 07.01.2011)
- www.en.wikipedia.com (Erişim Tarihi: 23.03.2014)
- www.sabah.com.tr (Erişim Tarihi: 23.03.2014)